

Pitanja za šesti razred

Književnost

Na koja tri književna roda dijelimo književnost?

(Književnost dijelimo na epiku (epska djela), liriku (lirska djela) i dramu (dramska djela).)

Koje su osnovne osobine tih književnih rodova i koje književne vrste

svrstavamo u pojedine rodove (npr. kamo svrstavamo roman, kamo igrokaz, kamo pjesme...?)

Epska djela su ona koja imaju priču, tj. u epiku spadaju pripovjedna djela (pripovijetke, romani, crtice, bajke, basne...).

Dramска djela su ona koja su pisana da bi se izvodila na pozornici. Zato se i pišu tako da se napiše ime lika i ono što će lik govoriti na pozornici. U zagradi se katkad dodaju poneke upute glumcima ili redatelju koje nazivamo didaskalije. Razgovor likova u dramskim djelima nazivamo **dijalog**, a kada je lik sam na pozornici i glasno razmišlja, to zovemo **monolog**.

U liriku ubrajamo lirske pjesme. U njima pjesnik iznosi svoje dojmove, osjećaje o domovini, prirodi, ljubavi, siromaštvo... Pjesnik slikovito, pjesnički prenosi svoje dojmove u pjesmu. Ta su djela obično kratka i pisana u stihovima.

Pjesnici u pjesmama često paze na RITAM.

Što čini lijep ritam? Ritam čine neke pravilnosti. Najvažnije pravilnosti su: RIMA I JEDNAK BROJ SLOGOVA U STIHOVIMA.

Koje su vrste rime? (Parna: aa bb cc, ukrštena: abab, obgrljena: abba, nagomilana: aaaaaa, isprekidana (nema čvrste sheme): abcb, abcdac...)

Što je stih? (Stih je redak u pjesmi.) Kako zovemo stih od pet slogova, od šest, sedam...? (Peterac, šesterac...)

Kako zovemo strofe od dva, tri, četiri i pet stihova? (2 – dvostih/distih, 3 – trostih/tercina, 4 – četverostih/katren, 5 – peterostih/kvintina...)

Kako zovemo pisanje u rečenicama – onakvo kakvo je u romanima, u udžbeniku iz povijesti, prirode itd?

(Takav način pisanja zovemo PROZA.)

Za koje pjesme kažemo da su pisane vezanim stihom, a za koje da su pisane slobodnim stihom?

(slobodnim – one koje nemaju rimu; vezanim – one koje imaju rimu)

Što su to Pjesničke SLIKE? (To su pjesnikova opažanja doživljena raznim osjetilima i prenesena u pjesmu riječima. Mogu biti: vidne, slušne, mirisne, dodirne i okusne.)

Lirske pjesme dijelimo na razne vrste. Dijelimo ih po temi o kojoj govore na: domoljubne, ljubavne, pejzažne, misaone...

Koje pjesme nazivamo pejzažima? (Pejzažima nazivamo pjesme koje opisuju krajolik, prirodu.)

Što su haiku pjesme? To su kratke pjesme od tri stiha (koji najčešće imaju 5 – 7 – 5 slogova) koje najčešće govore o prirodi.

ŠTO JE PERSONIFIKACIJA?

(To je stilski postupak kada nešto neživo dobiva osobine živoga bića. Na primjer: „Školski imenik mi se zlobno smješka...“)

ŠTO JE EPITET?

(To je ukrasni pridjev. Takav se pridjev po nečemu ističe: malo je neobičan, slikovit, pjesnički. Na primjer: „zlatno ljeto“, „bijesni valovi“, „slomljeno jutro“...)

ŠTO JE ONOMATOPEJA?

(Kada se glasovima, tj. riječima oponašaju zvukovi iz prirode. Na primjer: „šušti lišće šumsko...“ U tim riječima se ponavlja glas š da malo podsjeti na zvuk iz prirode.)

ŠTO JE USPOREDBA?

(To je stilski postupak kada se po nekoj sličnosti uspoređuju dva ili više predmeta, dva ili više bića, dvije ili više pojava, radnji... Za usporedbu se koriste riječi: *kao, poput, nalik...* Npr. *Pero je velik kao neki div. Brz je kao zec.*)

Što je to preneseno značenje neke riječi ili razmišljanje? Neke riječi ili misli ne trebamo shvatiti doslovno, nego one imaju drugo, preneseno značenje. Npr. „Spušta se noć. **Nebeska svijeća** polako se gasi.“

Kako nazivamo riječ ili skupinu riječi upotrijebljenu u prenesenom značenju? METAFORA

ŠTO JE KONTRAST? (To je navodenje riječi ili razmišljanja suprotna značenja, npr. dan – noć, dobar - loš, bogatstvo – siromaštvo, npr. u pjesmi „Stric-vujc“ pred vratima kuće je gladni prosjak, a unutra je puno lijepo hrane...)

Što je pjesnička sloboda? Pjesnici katkad krše pravila pravopisa i gramatike da bi i na taj način učinili svoj tekst zanimljivijim – to nazivamo PJESENICKA SLOBODA.

Što je kompozicija književnog djela? (To je način gradnje djela. U pjesmama, na primjer, možemo vidjeti koliko ima strofa u pjesmi, koliko svaka strofa ima stihova, koliko stih ima slogova, ima li rime. U romanima možemo vidjeti koliko ima poglavja.)

Kakvu kompoziciju ima svaka priča? (Svaka priča ima: UVOD - ZAPLET - VRHUNAC I RASPLET.)

Za priču se koriste još nazivi RADNJA i FABULA. Priča, radnja ili fabula jest tijek događaja u književnom djelu.

Što je igrokaz? (Igrokaz je kratko dramsko djelo obično namijenjeno djeci.)

Što je crtica? (Crtica je kratko pripovjedno djelo, koje obično ima stranicu, dvije pa je pogodna za časopise. Zato što je kratka, ima malo likova i jednostavnu radnju.)

U kojem licu/osobi može biti pripovjedač? (Može biti u prvoj osobi – tada je on lik u radnji. A može biti u trećoj osobi – tada on pripovijeda priču kao da ju promatra sa strane.)

Što je različito kod pripovjedača u prvoj i trećoj osobi u vezi s razmišljanjima likova?

(Pripovjedač u prvoj osobi može potpuno znati samo svoja razmišljanja. Razmišljanja drugih likova on ne zna, može samo prepostaviti što oni misle. Pripovjedač u trećoj osobi po volji ulazi u misli bilo kojeg lika u djelu.)

Što je karakterizacija likova u književnim djelima?

(To je iznošenje ljudskih osobina likova, tj. po **govoru, postupcima, razmišljanjima...** prepoznajemo kakav je lik kao čovjek.)

Što je portret? (Portret je unutarnji i vanjski opis lika.)

Koje su glavne osobine bajke kao književne vrste?

(Ima i stvarne i nestvarne likove, likovi su podijeljeni na dobre i loše, a dobri nakon niza prepreka pobijede. Često ima i pouku. Uglavnom su pisane za djecu.)

Koje su glavne osobine basne kao književne vrste?

U basni su glavni likovi životinje. Te životinje zapravo predstavljaju određenu vrstu ljudi, npr. mravi marljive ljudi, janje nemoćne itd. Basne su obično kratke i imaju pouku na kraju.

Kakvi su načini pisanja u proznim tekstovima?

U nekim rečenicama iznose se događaji, radnja – to su pripovjedne rečenice.

U nekim rečenicama se opisuje izgled prostora, ljudi i sl. – to su opisne rečenice.

U nekim rečenicama se navodi govor likova – to je dijalog.

U nekim rečenicama pripovjedač iznosi svoje razmišljanje ili razmišljanje nekog lika.

Što je dječji roman? (To je roman namijenjen djeci. U njemu su glavni likovi djeca i radnja je takva da nastoji privući dječju pažnju.)

Što je to pustolovni roman? (To je roman u kojem glavni lik ili likovi doživljavaju razne napete pustolovine, npr. „Trojica u Trnju“.)

Što je vic? (VIC je kratka humoristična pripovjedna vrsta; katkad se sastoji tek od jedne rečenice ili od pitanja i odgovora, a katkad ima oblik male priče.)

ŠTO JE ANEGDOTA? [prepričavanje neke zgodbe, zanimljivog, smiješnog ili poučnog događaja iz života (npr. *Otac, sin i njihov magarac*)]

Što je dramatizacija pripovjednog teksta? (preoblikovanje neke priče u igrokaž)

ŠTO SU POVJESTICE? (to su epsko-lirske pjesme s povijesnom temom; epsko je u njima to što imaju priču, a lirsko je naglašavanje osjećajnoga stanja, doživljaja, opisivanje kao u pjesmama, s puno metafora, personifikacija, onomatopeja i sl.)

ŠTO SU ASONANCA I ALITERACIJA? (Asonanca je ponavljanje istih samoglasnika, a aliteracija je ponavljanje istih suglasnika.)

Kako zovemo strofe od dva, tri, četiri i pet stihova? (2 – dvostih/distih, 3 – trostih/tercina, 4 – četverostih/katren, 5 – peterostih/kvintina...)

MEDIJSKA KULTURA

Što su mediji?

To su sredstva koja omogućuju prijenos informacija, tj. mediji su prijenosnici informacija, npr. kompaktni disk (CD), mobitel, tisk, televizija, radio.

Što su masovni mediji?

To su mediji koji omogućuju prijenos informacija mnogim ljudima, masama. Takvima smatramo televiziju, radio, novine, internet.

Koje su dvije vrste masovnih medija?

[tiskovni (novine) i elektronički (TV, radio, internet)]

Što je film?

Tehnički opis: Film je slikovni i zvučni zapis na filmskoj vrpci.

Kao umjetnost: Film je umjetničko djelo koje slikom i zvukom priča priču.

Filmski rodovi? (igrani, animirani, dokumentarni)

Što je igrani film? To je film u kojem se glumom glumaca stvara priča.

Što je dokumentarni film? To je film u kojem se na osnovi stvarnih podataka govori o nečemu:

povijesti, geografiji, književnosti...

Što je animirani film? To je crtež ili predmet u pokretu, koji ozivljavaju nešto što u stvarnosti ne postoji.

VRSTE ANIMIRANIH FILMOVA: CRTANI I LUTKARSKI.

Nastanak igranoga filma:

ideja > sinopsis (kratak nacrt) > scenarij (detaljan prikaz događaja i likova) > knjiga snimanja (detaljan opis filma...) > okupljanje filmske ekipe (redatelj, glumci, snimatelji, scenograf, montažer...) > snimanje > montaža > prikazivanje filma

FILMSKI JEZIK

Što je kadar? Dio filma snimljen neprekinitim radom kamere, tj. dio između dva reza.

Neke vrste kadrova:

- **statični** – kamera miruje
- **dinamični** – kamera u pokretu
- **objektivni** – kamera kao nevidljivi gledatelj
- **subjektivni** – kamera kao oči jednog od likova

Što je plan snimanja? Plan je veličina prostora obuhvaćena u kadru. **Razlikujemo:**

- **detaljni plan:** u cijelome je kadru neki detalj: ruka, oko, vozačka dozvola...
- **krupni plan:** glava i dio ramena
- **srednji plan:** cijela čovjekova figura
- **američki plan:** čovjek snimljen od koljena navise
- **opći plan, total:** kamera od glavnog zbivanja udaljena 30 m i više, obuhvaćen veći prostor.

Što je rakurs? To je kut snimanja.

Razlikujemo:

- **normalni rakurs:** kamera je u visini očiju čovjeka srednjega rasta
- **gornji rakurs ili ptičja perspektiva:** kamera je iznad predmeta snimanja
- **donji rakurs ili žablja perspektiva:** kamera je u razini zemlje, poda.

Što je strip? (Strip je niz slika koje čine priču.)

Je li strip književnost? (U stripu se kombiniraju likovna umjetnost (slika) i književna umjetnost (tekst). On može biti bez teksta, ali ne može bez slike.)

Po čemu je strip sličan filmu? Naravno, po tome što se služi slikom. Uz to, u stripu se često primjenjuju rakursi i planovi snimanja kakvi su u filmu.